

Budget och verksamhetsplan för Österåkersvatten 2024-2026

Antagen av Österåkersvatten AB:s styrelsemöte 2023-12-13

Verksamhetsplan 2024

ROSLAGSVATTEN – I VÅRA BARNBARNS TJÄNST

Vårt uppdrag på Roslagsvatten är att säkra tillgången på vatten, avloppsrening och avfallshantering i fem av Sveriges mest snabbväxande kommuner. Samtidigt står svensk VA-infrastruktur och avfallshantering inför stora investeringar de kommande åren med en ökande befolkning och klimatförändringar som kräver mer långsiktiga och hållbara lösningar för att möta morgondagens behov.

Sedan tidigare har en av utmaningarna för Roslagsvatten varit att förstärka både ledningsnät och reningsverk då kapacitetstaket för vad anläggningen en gång var designad för börjar att nås, utbyggnaden av VA-anläggningar "konkurrerar" samtidigt med många intressenter om plats i mark och utbyggnadstakt. Parallellt ökar kraven på vad anläggningar ska prestera samtidigt som klimatförändringarna belastar systemet på ett helt annat sätt än tidigare. Högre krav ställs även på Roslagsvatten gällande avfallshanteringen på grund av ändrade arbetsmiljökrav samtidigt som en förändrad förordning om producentansvar för förpackningar innebär att Roslagsvatten kommer att ansvara för fastighetsnära insamling av förpackningsavfall. Det har även skett ett skifte vad gäller informationsbehovet för framtida och befintliga kunder till Roslagsvatten i vilken uppdaterad kommunikation i realtid om driftstörningar är grundläggande. Lagkraven för tillgänglighetsanpassad information har skärpts vilket ställer ytterligare krav på att rätt information kommer till rätt målgrupp vid rätt tidpunkt. Digitalisering gentemot kund liksom internt på Roslagsvatten är av yttersta vikt och därför pågår arbetet med att ta fram och säkerställa en digital plattform för vilken samtliga system ska kopplas mot. På detta sätt är förhoppningen att vi bättre ska kunna agera proaktivt och förutse eventuella driftstörningar och i dessa fall kommunicera i realtid med Roslagsvattens kunder.

Roslagsvattens verksamhet är taxefinansierad och verksamheterna ska bedrivas till lägsta nödvändiga kostnad. Roslagsvattens ställning ger möjligheter, men med det kommer även ett starkt ansvarstagande och respekt för att verksamheten hanteras kostnadseffektivt och med tillräckliga marginaler som medger infrastrukturinvesteringar till gagn för brukare och ägare.

Åldrande anläggningar kräver re-investeringar och nya lösningar för att möta morgondagens behov. Under kommande år planeras därför nödvändig upprustning och renovering för att kunna upprätthålla en säker och jämn drift. Samtidigt pågår även två av de största infrastruktursatsningarna i Roslagsvattens historia: en anslutning av Knivsta kommun till Käppalaverket, ett nytt reningsverk i Margretelund och slutligen en eventuell anslutning av Ekerö kommun till SYVAB.

Taxorna inom vatten- och avloppsreningen har stigit under de senaste åren och det är en trend som är genomgående inom svenska VA-infrastruktur. Roslagsvatten ser inget undantag för de fem kommuner som ingår i företagets verksamhetsområde. Arbetet fortgår därför med att utveckla taxan efter dagens behov, som förväntas leda till justeringar av taxornas inbördes parametrar såväl som den totala taxenivån. Det senaste året har kostnaderna ökat dramatiskt för el, material och kemikalier. Räntekostnaderna har ökat signifikant och förutspås fortsätta upp under det närmsta året. Inom avfall- och miljölogistik styrs Roslagsvatten av behov och effektiv service från ägarkommunerna och kunder, vilket kräver långsiktiga planeringar och investeringar. Två nya avfallsplaner är framtagna och utvecklingsarbetet fortskrider i rask takt parallellt med att nya direktiv tas fram på nationell och europeisk nivå. Att stabilisera taxeutvecklingen inom Roslagsvattens båda affärsområden på sikt är av väsentlig betydelse.

Under 2022 fortsatte det omfattande förändringsarbetet som påbörjades 2019 med syftet att uppnå målet "Topp 5 om 5" - att Roslagsvatten om fem år ska bli topp 5 av alla VA- och avfallsbolag i Sverige. Under året

har arbetet med att implementera strategisk underhållsplanering startas med ett partnerskap med företaget Etteplan, projektet förväntas pågå i 5 år. Vi har också upphandlat en ny OT/ET-plattform som är ett centraliserat styr- och övervakningssystem som kopplar samman flera av våra befintliga system. För att möjliggöra lägre inköpskostnader, spendanalyser och ökad avtalstrohet har vi implementerat ett inköpssystem, Kommers. Då vi har en allt större projektverksamhet har vi även implementerat ett projektverktyg, Antura.

ÖSTERÅKERSVATTEN

VA

Utmaningar, investeringar och finansiering

Nu när Hagby Äng och Kulle del 1 vunnit laga kraft och planeringen för utbyggnaden av allmänt VA pågår kan vi säga att vi är i gång med några av de större exploateringarna i kommunen. Det ska byggas ca. 1000 lägenheter samt några verksamhetslokaler. Exploatering Näsängen med planer för ca. 1800 lägenheter kan också vinna laga kraft i närtid. En spännande tid som kommer att förändra vyn av Åkersberga. Det är även projekt som kommer att kräva resurser både hos Roslagsvatten och Kommunen samt ett bra samarbete.

Arbetet med det nya reningsverket fortgår. Det viktiga arbetet med att säkerställa rätt kvalitet till en skälig kostnad kommer prägla mycket av arbetet med det nya verket under 2023. Det är ett komplext projekt där det nya verket ska genomföras samtidigt som det befintliga verket med dess ledningssystem ska vara i drift.

Ekonomisk balans i VA-ekonomin är en utmaning. I en kommun med kontinuerlig stark inflytning ger anläggningsavgifterna ett starkt tillskott. Dock kräver fler invånare en förstärkning av den allmänna VA-anläggningen. Mindre reningsverk läggs ner och spillvattnet pumpas till större nyare verk, pumpstationer förstärks, huvudledningar dimensioneras upp. Detta är investeringar som inte ger någon direkt intäkt utan ska bäras av de tillkommande anläggningsavgifterna som de nya bostadsområdena ger.

I kommunen finns det fyra planprogram som är "aktiva". Antingen genom att genomförandefasen påbörjats eller att planprogrammet är under framtagande. Ett planprogram ska visa på det aktuella områdets förutsättningar samt kommunens intentioner med dess utveckling. Programmet ska även redovisa förslag till markanvändning där ytor för allmänt VA ska säkras upp vilket ofta är en utmaning då dessa ytor, inte så sällan, konkurrerar med möjliga bygggrätter.

Linanäs har verksamhetsområden för dricksvatten och spillvatten. Det finns ett behov av att utöka verksamhetsområdet i omgivande områden där framför allt säsongsboende som blir mer och mer permanent är stort. Några tänkta exploateringarna finns även som efterfrågar allmänt VA. I dagsläget är det svårt att ansluta fler kunder då reningsverket går fullt. Här kan finnas möjlighet till fler abonnenter om inläckaget minskas. Arbetet med att minsta inläckaget pågår där utbyte av 4 pumpstationer inklusive omläggning av intilliggande ledningar med stort inläckage pågår. Kapacitet på drickvattensidan finns. Området ligger i kommunens prioriterade område för VA-utredning och detta måste samordnas med framtagande av detaljplaner.

I samband med den ökande befolkningen i kommunen och alla nya bostadsområden behöver flera av våra huvudledningar förstärkas och nya matningar och överföringar byggas. Detta är oftast stora investeringar som inte ger någon intäkt och behöver planeras in i tiden med de nya behoven. Inte för tidig investering, men inte heller en för sen satsning som förskjuter den kommunala utvecklingen i tiden. Ofta en investering som behöver anpassas till lokala satsningar av allmän plats för att inte förstöra nyligen anlagda ytor mm.

Förnyelse av VA-anläggningar behöver prioriteras. Vi har stort fokus på strategisk förnyelseplanering som kommer att utvecklas med projektet MIMER, vårt kommande verktyg för systematiskt underhåll. Också detta i samarbete med kommunen och möjlig anpassning till kommunens egen förnyelse och ombyggnation.

Höjningen av brukningstaxan på 28% behövs för att säkra likviditeten för 2024 och för att täcka kostnadsökningarna, med totalt 38,5 mkr. Se rubrik "Brukningstaxa" i detta dokument.

Status och kapacitetsgränser

För att kunna utveckla Åkersberga västerut i enlighet med gällande Översiktsplan och VA-plan behöver en ny överföringsledning för spillvatten byggas för att avlasta centrala delar av Åkersberga och Österskär där ledningsnätet på flera sträckor är maxbelastat. Planeringen för detta pågår och ska samordnas med behov från kommande utbyggnad i Kanalstaden. Det är tänkt att en ny tryckledning för spillvatten ska dras från P12 Sågvägen till det nya reningsverket.

Även i Åkersberga centrum är det hög belastning på spillvattensystemet. Det är planerat att bygga upp till 2000 nya lägenheter där samt ytterligare belastning från kommande bebyggelse inom Hacksta – Berga planprogramsområde. För att avlasta centrum kommer spillvattenflödet från P13 vändas och istället gå till P12 och vidare genom den nya överföringen till Margretelunds reningsverk.

Det finns planer på utveckling av området från Stora Säby till Kvarnberget och ner mot kanalområdet. Även här är det hög belastning på spillvattensystemet. Ny överföring söder ut behövs. Antingen att den gå ner mot blivande Pilängen och vidare mot P12 eller gå via kommande överföring under golfbanans västra del ner mot Täljö. Dessa arbeten behöver planeras in i arbetet med kommande planprogram och detaljplaner.

Linanäs reningsverk är fullt och hindrar vidare utveckling av allmänt VA i Linanäsområdet. Detta delvis på grund av stora inläckage vid regn. Överföring av spillvatten till det nya reningsverket Margretelund via Skärgårdsstad ligger först efter att det nya verkets andra etapp är utbyggt, tidigast om ca. 10 år.

Roslagskulla reningsverk klarar inte ytterligare belastning. Planering av ett nytt reningsverk i Östanå pågår.

Aktiviteter med kommunen

Mycket fokus i samarbetet med kommunen ligger på framtagande av en Vattentjänstplan. Den 1 januari förändrades lagen om allmänna vattentjänster. Bland annat ska kommunerna under 2023 ta fram, samråda och besluta om en vattentjänstplan. Vattentjänstplanen ska bland annat innehålla åtgärder som behöver vidtas på den befintliga VA-anläggningen och beskriva en utbyggnadsplan för de närmaste 12-15 åren för områden med behov av allmänt VA.

Parallellt med vattentjänstplanen pågår arbetet på kommunen med en planeringsstrategi där den allmänna VA-anläggning kommer att påverkas. I takt med att kommunen växer måste ledningsnät, pumpstationer och reningsverk förstärkas. Kommunen arbetar med en planeringsstrategi kopplat till översiktsplanen. Här behöver nödvändiga förändringar och förstärkningar av allmänt VA ingå.

I framtagande och genomförande av alla detaljplaner och planprogram har Roslagsvatten ett tätt samarbete med kommunen. Detta är en förutsättning för en bra utveckling av infrastruktur inom kommunen. Man kan säga att detta är en ständigt pågående aktivitet. I kommunen finns det fyra planprogram som är

”aktiva”. Antingen genom att genomförandefasen påbörjats eller att planprogrammet är under framtagande. Ett planprogram ska visa på det aktuella områdets förutsättningar samt kommunens intentioner med dess utveckling. Programmet ska även redovisa förslag till markanvändning där ytor för allmänt VA ska säkras upp vilket ofta är en utmaning då dessa ytor, inte så sällan, konkurrerar med möjliga byggrätter.

Arbeten med och inom planprogram:

- Åkersberga stad – centrumområdet. I programmets etapp B1, Västra Banvägen, är detaljplan under framtagande. En förstudie över fortsatt indelning och uppstart av detaljplaner pågår.
- Hacksta – Berga är nyligen antagen av KF och som ansluter mot Åkersberga centrum från norr och påverkar centrum med både dagvatten och spillvattenbelastning. Här ska inte så mycket av VA-anläggningen påverkas mer än ökad belastning. Viss fördröjning och rening av dagvatten måste byggas.
- Åkers Runö är ett programområde där många stora exploateringar ska genomföras samtidigt som stationsområdet ska bli mer stadslikt. Här är utmaningen mer hur den stora mängden spillvatten ska transporteras till det nya verket i Margretelund samt säkra dricksvattenförsörjningen. Dagens våtmarks- och översvämningsområden längs Runö-diket måste byggas om med dagvattenhantering uppströms. En stor detaljplan är i genomförandefas och en under framtagande.
- Täljö – Gottsunda är ett område med både omvandlings- och exploateringsytor. Planprogrammet är under framtagande efter att ha varit vilande ett år. Även här är det ett stationsområde som ska förtätas med viss service. Genom detta område ska framtida huvudledningar för rundmatning från norr till söder byggas, men även in mot centrum via framtida Kanalstaden.

VA-gruppmöten pågår månadsvis där beslutsfattare och strateger från kommunen och Roslagsvatten närvarar. Avstämning av VA-plan och betydande VA-frågor tas upp här. Även en avstämning om hur samordning, rutiner och genomförande av allmänt VA fortgår.

Kommunansvarige deltar regelbundet på samhällsbyggnadsförvaltningens tjänstemannaberedning som förbereder politikens beslutstag. Är även med på styrgruppsmöten på stadsbyggnadsavdelningen för avstämning och beslut av investeringar mm.

Kommunen bjuder in till ledningssamordningsmöten där de planerade och pågående drift- och underhållsarbeten redovisas. Roslagsvatten har ett nära arbete med kommunen gällande de årliga belägningsarbetena så de betäckningar mm. som behöver bytas eller justeras samordnas.

Investeringar 2023 - 2026

Projektportfölj Österåker

VA-investeringarna följs upp i en projektportfölj. Projekten styrs inte av den årliga investeringsbudgeten utan av andra faktorer såsom tidsplaner för detaljplanernas fastställande, avtalsförhandlingar (exploateringar), behov av revideringar eller kompletteringar med mera, och det finns därför svårigheter att koppla ett projekts investeringsbudget till en fast tidpunkt. Varje projekt behöver ses som en dynamisk delmängd av den totala portföljens planerade projekt. Av erfarenhet vet vi även att hela budgeten sällan nyttjas i den takt som planerats, men det går inte att förutse vilka projekt som kommer att följa planen, vilka som försenas och eller vilka oplanerade projekt som dyker upp.

Att försöka avgöra hur mycket respektive projekt kommer att kosta under ett bestämt år, eller budgetfönster kan vara svårt. En bedömning har gjorts i portföljen för att kunna säkra finansiering för åren 2024-2026. En ny bedömning görs inför 2025. Investeringarna följs därför upp på både årsbasis och projektbasis.

Större VA-Investeringar i Österåker 2024 - 2026

- **Nytt reningsverk i Margretelund** – Arbetet med Österåkers och Vaxholms nya reningsverk kommer att pågå under hela budgetperioden där byggstart i första etappen väntas bli under oktober 2023. Detta gigantiska projekt kommer att ha stor påverkan på både organisation och ekonomi.
- **Östanå reningsverk.** Roslagsvatten bygger ett nytt avloppsreningsverk på Östanå 1:2 intill Grönborgsvägen som sträcker sig söderut ner mot Ljusterö färjeläge. Reningsverket ska ersätta det befintliga reningsverket i Roslagskulla och kommer att hantera befintlig och ny bebyggelse i Vira, Roslagskulla samt Östanå. Utfärdat tillstånd finns för 1500 pe. Verket kommer initialt att byggas för att hantera 800 pe, men utformas för att kunna byggas till och hantera upp till 1500 pe. Budget på ca. 18 Mkr med projektering 2022 och utbyggnad 2023-2024.
- **Vira Utby** – en exploatering med ca. 50 enskilda villor. Exploateringen väntar på att Östanå reningsverk ska byggas och förväntas starta samtidigt med utbyggnaden av verket.
- **Mellansjö reningsverk** ska byggas ut. Nytt tillstånd för 1600 Pe finns idag som rymmer de kommande utbyggnaderna inom Västansjö mm. Även dagens centrum har planer på att utvidga. En utredning kring dagens belastning på verket pågår och väntas bli klart till hösten 2023. Därefter tas beslut om när utbyggnad kommer att ske.
- **Västansjö exploatering** – sista etappen av denna exploatering förväntas 2023 – 24. Exploateringen bekostar del av ev. utbyggnad av Mellansjö reningsverk
- Inom **Åkersberga centrums** planprogram kommer det att krävas förändring, förnyelse och förstärkning av befintlig VA-anläggning för att möjliggöra kommande bebyggelse. Just nu pågår framtagande av Västra Banvägens detaljplan samt en förstudie kring fortsatt detaljplanearbete. Investeringar inom planprogrammet väntas påbörjas 2026.
- **Kanalterrassen** – Exploatering längs kanalen med ca. 150 lgh. Kan bli aktuell under 2025–26. Det kommer att kräva nya VA-ledningar i Centralvägen samt omhändertagande av dagvatten.
- **Hagby Äng och Kulle, del 1** – en stor exploatering där bland annat Österåkers Golf, Magnolia och Nordr exploaterar mot golfbanan. Detaljplanen har vunnit laga kraft och projektering av allmän plats inkl. VA förväntas påbörjas under 2023 med byggstart under 2024. Det ska byggas ca. 1000 lägenheter i flera etapper. Detaljplanen är uppdelad i två delar och framtagande av detaljplan Hagby Äng och Kulle del 2 har påbörjats.
- **Näsängens** detaljplan del 1 väntades att vinna laga kraft under 2023. Detaljplanen har varit överklagad sedan sommaren 2022. Inom hela Näsängen ska det byggas ca. 1800 lägenheter/lokaler som ingår i den stadsmässiga utvecklingen av Kanalstaden. Exploateringen är tänkt att delas in i flera etapper med trolig byggstart under 2024-25.

- **Röllingby Södra del 1** är en detaljplan som vunnit laga kraft men där genomförandet ej påbörjats. Troligt genomförande med start 2024. Inga större VA-arbeten i denna del. Detaljplanen har delats upp i två delar där arbete med del 2 inte förväntas påbörjas före 2026.
- **Piläng** - detaljplan är under framtagande. Ca. 800–1000 lägenheter med handel ingår. Komplicerad dagvattenhantering där ett markavvattningsföretag reglerar avvattning ner mot Sågvägen och blivande kanalstaden. Ev. start av genomförande under 2025–26.
- **Överföringsledning från P12 till Svinninge/Täljö.** Omläggningen behövs för att möjliggöra exploateringar nord/väst Åkersberga. Spillvattnet kommer i väntan på genomförande av Västra Kanalstaden att pumpas från befintlig pumpstation P12 på Sågvägen till Margretelunds reningsverk. I framtida Västra kanalstaden ska den nya P12 placeras med självfall från Sågvägen. En förprojektering tas fram under 2023 där även anmälan om vattenverksamhet för sjöledningarna ska ingå.
- **Överföringsledning från P49 till Margretelunds Reningsverk.** En överföring direkt till Margretelunds Reningsverk från P49 behövs för framtida behov. Det behövs för att klara ett fullt utbyggt Valsjöskogen men tar även höjd för framtida spillvatten från Lervik, Brevik och Flaxenvik. Byggstart 2022.
- **Björnhammar** – Omvandlingsområde i Svinninge med några större fastigheter. Kommunalt huvudmannaskap på del av vägarna i området. Lite oklart hur genomförande ska göras då det är en blandning av kommunala och privata vägar i området. Trolig utbyggnad tidigast 2025.
- **Boda Gård del 1 och 2.** Två detaljplaner med omvandlingsområde och med mindre exploateringar. Detaljplanerna har varit överklagade under lång tid men förväntas vinna laga kraft under 2023-24.
- **Överföring under Österåkers GK västra** – I samband med att Österåkers GK bygger om västra banan kommer vi att lägga ner en framtida överföringsledning för spillvatten. Ledningdn ska i framtiden, via Täljö och Svinninge föra spillvatten till Margretelunds reningsverk.
- **Utbyggnad av Österåkersanstalten** - Säkra kapacitet för nya anstaltens behov. Utredning pågår men kan kräva förnyelse och förstärkning av ledningsnät och tryckstegring.
- **Västra Kanalstaden.** Utbyggnad av stadsmiljö med 6 000 - 8 000 bostäder. Ingen detaljplan är påbörjad men mycket arbete med planering och helhetstänk för VA. Ingen byggstart under budgetperioden men projektet kommer att vara med och prägla projektering och planering inom Åkersberga.

Re-investeringar 2024-2026

Efter utförd inventering och statusbedömning under 2021/2022 av samtliga anläggningar där underhållsskulden visualiserats på ett bra sätt, så har en handlingsplan för åtgärder tagits fram. Målsättningen är att samtliga brister skall vara åtgärdade senast 2024.

Under 2024 - 2026 så kommer totalt 3 pumpstationer bytas ut i sin helhet pga den tekniska livslängden är uppnådd. Målsättningen är att 1 pumpstation per år skall bytas ut. Ytterligare 5 pumpstationer skall helrenoveras för att möta upp till dagens standard med avseende på arbetsmiljö, driftsäkerhet och styrning.

Mellansjö avloppsreningsverk behöver byggas ut för att möta exploateringsplaner i området. Kostnaden kommer bli ca 17 mkr.

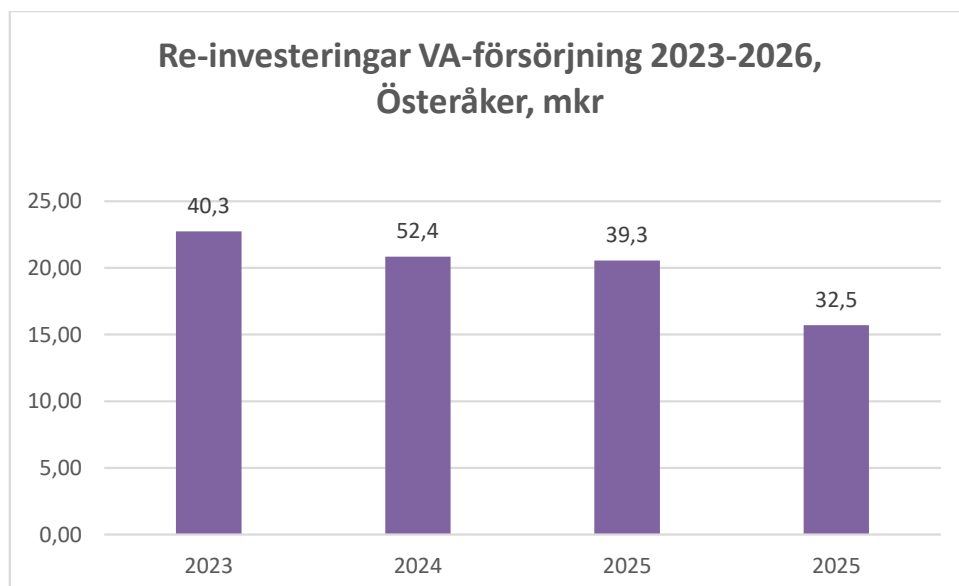
Roslagskulla avloppsreningsverk kommer att skrotas och ersättas med ett nytt reningsverk.

Nödvändiga strumpinfodringar kommer fortsätta under budgetperioden för att säkerställa ledningsnätets kapacitet, samt eliminera inläckage av tillskottsvatten som idag belastar reningsverken.

Ett antal projekt kring vattenledningar med upprepade driftstörningar är planerade för renovering, däribland Murkelvägen och Fårtickevägen.

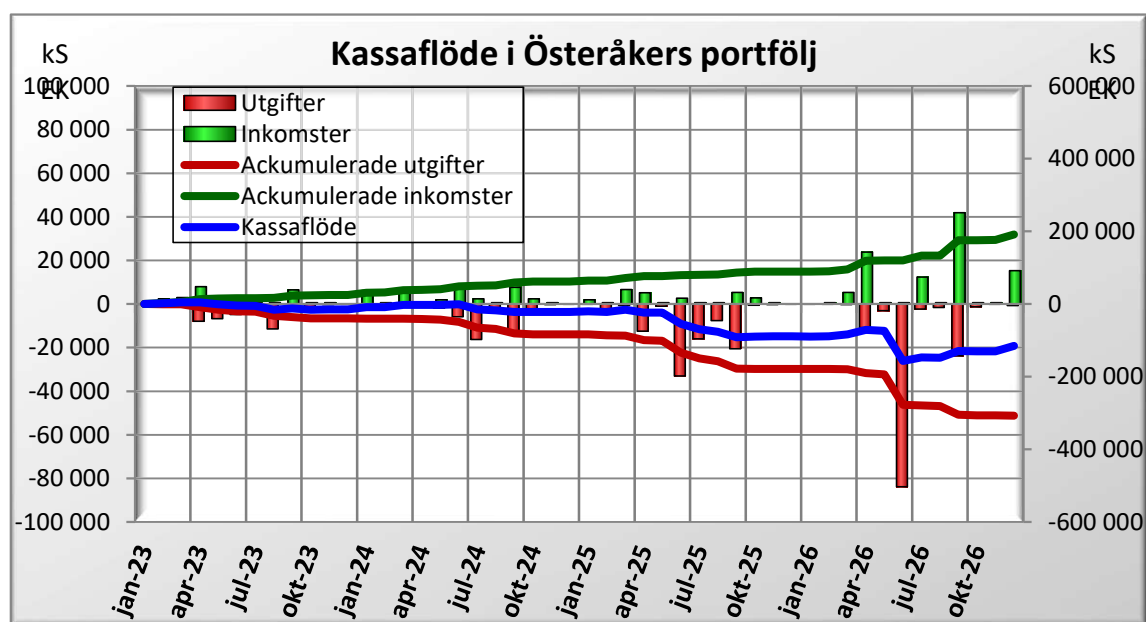
I samband med att Österåkersanstalten byggs ut och kräver ökad kapacitet ses ledningsnätets status över och uppdimensioneras.

Renovering av förbindelsepunkter, avstängningsventiler och brandposter finns med i planen och ökas en aning mot tidigare budgetår för att få bättre åtkomstpunkter till ledningsnätet.

Grafen visar VA-försörjnings budgeterade investeringar främst re-investeringar år 2023-2026.

Kassaflöde projektportfölj Österåker 2023 - 2026

Finansieringsgrad för projektportfölj Österåker 2024 - 2026

Med en statistisk betraktelse kan vi ibland se att vi inte behöver finansiera portföljen till 100 % utan att en kalkylerad, erfarenhetsbaserad underfinansiering istället är lämplig. Behovet av finansieringsgrad är olika för olika kommuner och olika år. För Österåker har upparbetningsgraden de senaste åren legat lägre på grund av att projekt skjuts på framtiden. För kommande år bedömer vi att en finansieringsgrad på 100% är lämplig för nyinvesteringar.

I prognosen för 2023 är lånebehovet 48,7 mkr. Det budgeterade beloppet var 0 mkr. Det här budgetförslaget är justerat för prognosen.

Finansiering för VA ny- och reinvesteringar samt lånebehov

	Rev Budget	Prognos T2	Budget		
Österåkersvatten	2023	2023	2024	2025	2026
Nyinvesteringar	37,1	34,7	35,7	61,3	95,5
Reinvesteringar	10,6	1,1	3,7	2,1	0,1
VA-försörjnings investeringar	40,3	45,9	52,4	39,3	32,5
Total investeringsbudget	88,0	81,7	91,8	102,7	128,0
Anläggningsavgifter	12,3	28,0	28,0	57,0	79,0
Självfinansiering	27,0	27,0	28,0	29,0	29,5
TB (Lånebehov negativt)	-48,7	-26,7	-35,8	-16,7	-19,5

Avfallsavdelningen

Bakgrund

Roslagsvatten ansvarar för att samla in kommunalt avfall från hushåll och verksamheter i Österåker. Här ingår även ansvaret för omhändertagande av avfallet samt slam från enskilda avloppsanläggningar.

Avfallsavdelningens huvudleverans är insamling av kommunalt avfall och avfall under kommunalt ansvar i rätt tid, till rätt pris och till rätt behandling per fraktion. Affärsområdet strävar även efter att öka kundvärdet genom att säkerställa anpassad, effektiv och besvärsfri insamling och möjliggöra för kunden att avancera i avfallstrappan. Det ska vara lätt att göra rätt.

Målet är att Roslagsvatten inom fem år ska vara topp fem av Sveriges kommuner enligt Avfall Sveriges ranking "Bästa avfallskommun". Huvudfokus under de kommande åren är att minska avfallsmängderna av restavfallet, huvudsakligen genom att öka utsorteringen av förpackningar och matavfall från restavfallspåsen. Roslagsvattens kunder ska ha Sveriges lättaste soppåse. Under perioden 2024-2026 kommer mer fokus läggas på att utveckla kommunikationen mot kommunens invånare och verksamheter om hur de kan bidra till att minska avfallsmängderna. Ett speciellt fokus kommer att läggas på matavfall och förpackningsavfall från hushållen på grund av ny lagstiftning som träder i kraft 1 januari 2024.

Avfallsplan och ny avfallslagstiftning

Österåkers kommuns avfallsplan stäcker sig till år 2030 med översyn minst vart fjärde år. Planen har sex målområden med delmål och tillhörande aktiviteter. Aktiviteterna förnyas årligen. Uppfyllandet av målen kommer bidra till att nå målet om "Topp 5 om 5". Under perioden 2024-2026 händer väldigt mycket inom den kommunala avfallshanteringen som har direkt koppling till den antagna avfallsplanen. I juni 2022 fattade regeringen beslut om att delvis upphäva producentansvaret för förpackningar. Från och med år 2024 tar kommunerna över insamlingsansvaret av förpackningarna. Senast vid utgången av 2026 ska alla invånare i kommunen kunna lämna ifrån sig sina förpackningar fastighetsnära dvs. på samma plats där de även lämnar sitt rest- och matavfall. Inledningsvis under år 2024 kommer privatpersonernas förpackningar huvudsakligen fortsatt samlas in i de så kallade ÅVS:erna (återvinningsstationerna som FTI AB i nuläget sköter). Inför den 30 september 2023 skickade Roslagsvatten (genom kommunen) in en utbyggnadsplan till Naturvårdsverket om

hur utbyggnaden till fastighetsnära förpackningsinsamling ska ske i kommunen. Olika insamlingssystem som exempelvis fyrfacks- och tvåfackssystem har att utvärderas under 2023 innan förslag till beslut presenteras för Österåkersvattens styrelse. Det nya förpackningskravet gäller hela kommunen inklusive skärgården. Genom en förändring i avfallsförordningen är det från och med 1 januari 2024 obligatoriskt att samla in allt matavfall hushåll och verksamheter separat från övrigt avfall. Det nya kravet kommer innebära att Roslagsvatten inte längre kommer erbjuda avfallsabonnemang där matavfallet inte samlas in. Avseende skärgården har Roslagsvatten sökt och fått dispens från Naturvårdsverket till och med utgången av 2025 för att inte samla in matavfall. Båda förändringarna bidrar till att styra invånarna till nya och förändrade beteenden och har direkt koppling till mål 2 och 3 i avfallsplanen, *Matsvinn ska minimeras och matavfall ska nyttjas som en resurs respektive Material ska cirkulera*.

Insamling och hantering av kommunalt avfall

Från och med 1 april 2023 har Roslagsvatten en ny entreprenör för insamling av rest- och matavfall. Vid upphandlingen som genomfördes under 2021 vann Nordisk Återvinning AB uppdraget för de kommande sju åren. Några av nyheterna i det nya avtalet är att alla transporter kommer utföras med fossilfria drivmedel (HVO, biogas och el) samt att alla kärl kommer att vägas. Genom att endast fossilfria drivmedel användas har ett av delmålen i avfallsplanen redan uppfyllts. Eftersom alla kärl kommer att vägas kommer Roslagsvatten under de kommande åren utveckla olika sätt att genom återkoppling till kunden förhoppningsvis kunna styra mot förändrade beteenden när insikten om hur mycket avfall man slänger synliggörs.

Som tidigare nämnts tar kommunen (Roslagsvatten utför) över förpackningsinsamlingen vid ÅVS:erna från år 2024. Roslagsvatten kommer även att äga behållarna. För att säkerställa att bolaget har kontroll på skicket på behållarna kommer dessa implementeras in det nya underhållsprogrammet Ultimo som en del av det bolagsövergripande program Mimer.

Roslagsvatten samlar även avfall som uppkommer i hushåll som ligger utanför det kommunala ansvaret genom att samverka med olika producentansvarsorganisationer för exempelvis elavfall och däck. Insamling av dessa avfallsfraktioner sker huvudsakligen på återvinningscentralerna.

Återvinningscentral samt grovavfall och farligt avfall

I början av 2022 fattade Österåkersvatten beslut om att bemanna Brännbackens ÅVC med personal anställda av Roslagsvatten efter utgången av då gällande avtal till 31 mars 2023. Personal har i början av 2023 anställts till att arbeta på återvinningscentralen. Ett stort antal upphandlingar genomfördes under 2022. Merparten av dessa har avtalstid som sträcker sig över åren 2024-2026. Med anledning av detta har Roslagsvatten god kunskap i vilka kostnader som är att förvänta under perioden. Stort fokus under kommande år är att säkerställa underhåll av investerad utrustning. Utveckling av detta pågår under 2023-2024 genom program Mimer. Enligt mål i avfallsplanen ska andel grovavfall som går till återbruk och materialåtervinning öka. Insatser för att uppfylla detta pågår under de kommande åren. Störst fokus på att hitta bättre behandlingsmetoder för olika typer av byggavfall, exempelvis genom att fortsatt utveckla Byggskänken som startades upp i slutet av år 2022. Ett av personalens viktigaste uppdrag är att vid varje kundbesök stödja kunderna att sortera sitt avfall och på så sätt skapa största möjliga värde i enlighet med EU:s avfallshierarki den så kallade avfallstrappan. Förflyttningen följer upp månatligen i en av avdelningens SVM:er.

I april 2023 öppnades Roslagsvattens första ÅVC i skärgården. Utveckling av anläggningen kommer att pågå under perioden, bland annat på vilket sätt anläggningen kan vara tillgänglig för de boende under perioden november till april när det är lågsäsong. Förslag kommer att presenteras innan högsäsongen 2024 startar. Övrig fokus på både Ingmarsö och Brännbacken under 2024 är att säkerställa att de nya kraven med koppling till ÅVC i förpackningsförordningen uppfylls. Det innebär bland annat att samtliga ÅVC:er behöver kunna ta

emot alla förpackningsmaterial inklusive så kallade skrymmande förpackningar (stora som ej får plats i ÅVS:erna) samt så kallade sällanförpackningar dvs. förpackningar av udda förpackningsmaterial som exempelvis porslin, textil och trä.

Taxor och tjänster

Varje år görs en taxe- och tjänsteöversyn som syftar till att identifiera rätt nivå på avfallstaxan. Avfallstaxan ska vara aktuell och baseras på likställighets- och självkostnadsprincipen. Miljöstyrning av avfallstaxan är ett viktigt verktyg för ökad källsortering och avveckling av arbetsmiljömässigt eller på annat sätt icke önskvärda tjänster. Roslagsvatten vill även styra mot mer maskinell hämtning och göra det mer attraktivt för kunder att välja gemensamhetslösningar både på fastlandet och i skärgården. På flera platser på fastlandet i kommunen är det besvärligt att ta sig fram med tunga fordon. Istället för att kommunen ska behöva anvisa plats till en gemensamhetsanläggning vill Roslagsvatten ge kunderna incitament för att självmant välja en sådan lösning. Det kommer även förenkla inför införandet av den fastighetsnära insamlingen av förpackningar som ska var fullt införd innan utgången av år 2026. Inför 2024 har avfallstaxans struktur sets över med tanke på det nya matavfallsobligatoriet samt förpackningsansvaret. Insamlingen är tänkt att finansieras av producenterna genom en av Naturvårdsverket beslutad schabloniserad ersättning. Nya ersättningsföreskrifter är ute på remiss hösten 2023 men förväntas börja gälla 1 januari 2024. För de fall denna ersättning inte täcker Roslagsvattens kostnader behöver en struktur för att ta in intäkter tas fram. Eftersom det inte längre finns möjlighet att välja en tjänst som innebär att inte sortera ut matavfall förvinner möjligheten att styra med en högre taxa för dessa abonnemangsväl. Ny avfallstaxa för kommunalt avfall och tjänster som ej avser förpackningar planeras att träda i kraft 1 april 2024.

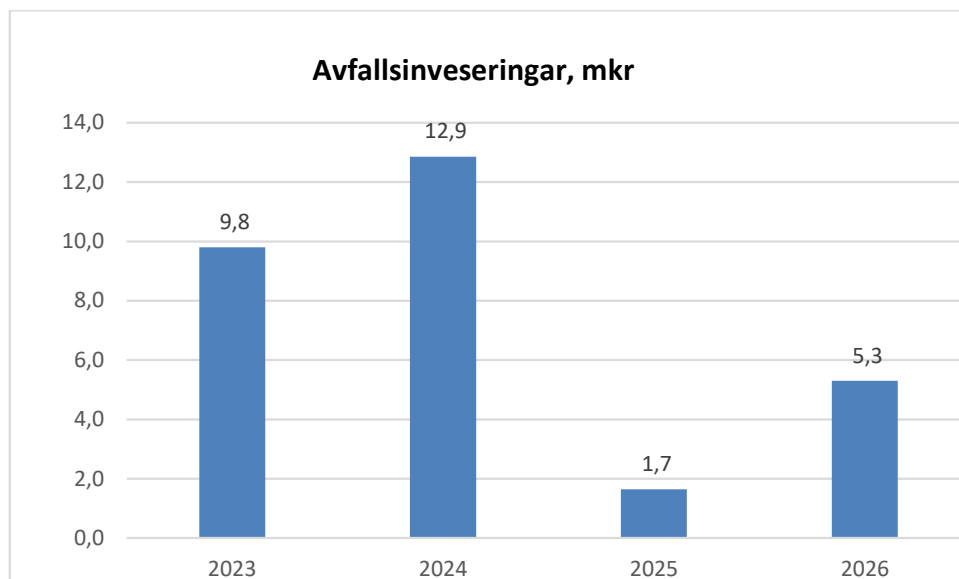
Investeringar

Allt avfall som samlas in i skärgården transporteras till hamnen i anslutning till Margretelunds reningsverk. Hamnen är i stort behov av upprustning för att kunna säkerställa god och säker avfallshantering och ombyggnation kommer ske i etapper mellan 2023-2026 med störst insatser det sista året.

På Brännbackens ÅVC kommer en förrådsbyggnad att byggas mellan 2024-2025 som bland annat krävs för att säkerställa hantering av vissa avfallsslag (exempelvis elavfall) som kräver väderskydd.

Under 2023 pågår utredning för att förbättra servicen för främst farligt avfall samt återbruksmaterial. Medel för en centrumnära anläggning av avsatta för 2024-2025.

För att kunna uppfylla insamlingsansvaret av förpackningar kommer Roslagsvatten under perioden behöva investera i behållare för förpackningsmaterial.

Budgetförutsättningar

Det framtagna budgetförslaget gäller för år 2024 med prognos för 2025 och 2026 och innehåller både intäkter och kostnader för VA och avfall, förslag till investeringar och finansiering, samt mål för soliditeten.

Förslaget baseras på en höjning av nedan taxor för 2024-2026.

Taxehöjningar	2023	2024	2025	2026
Anläggning *	14,4%	0%	0%	0%
Brukning	9%	29%	5%	0%
* Lägenhetsavgiften 2023				

Höjningen av brukningstaxan på 29% behövs för att säkra likviditeten för 2024 och för att täcka kostnadsökningarna, med totalt 39,4 mkr. Se rubrik "Brukningstaxa" i detta dokument.

Taxorna för slam och avfall träder i kraft 1/4-2024. Avfallsintäkterna ökar med 10% och slamintäkterna ökar med 8% år 2024.

Soliditetsmålet har sänkts till 5% och skall kunna användas som reserv för oförutsedda händelser och kostnader.

Anläggningstaxan ska ha full kostnadstäckning för kommande investeringsprojekt.

Vid positivt resultat är målsättningen att fortsätta amortera på lånen om tillräcklig likviditet finns.

Amortering med 1 mkr för Brännbacken ingår i budgetförslaget för avfall.

Siffror inom parentes anger föregående års siffror i kommande texter.

Budgeterad resultaträkning för VA och Avfall för Österåkersvatten

Budget 2024 - 2026 jämfört budget och prognos 2023, samt utfall och budget för 2022, anges i kkr

	2022	2023		2024	2025	2026
	ÖSVAB					
	Utfall	Budget	Prognos T2	Budget	Budget	Budget
Brukningssavgifter	120 766	136 922	127 890	175 466	188 916	193 371
Periodiserade anläggningsavgifter	15 297	16 306	15 863	16 433	19 893	23 233
Externslam	13 003	14 703	14 703	15 928	16 406	16 899
Avfall	50 341	59 210	54 808	60 280	62 088	63 951
Övriga intäkter	9 767	10 727	11 298	17 548	16 347	16 654
Summa intäkter	209 174	237 868	224 562	285 655	303 650	314 106
Inköp	-11 843	-14 747	-23 428	-37 784	-48 852	-54 439
Rörelsekostnader	-115 455	-123 764	-121 343	-124 036	-122 951	-124 510
Personalkostnader	-54 219	-60 521	-63 433	-69 506	-70 354	-71 195
Summa rörelsekostnader	-181 517	-199 033	-208 204	-231 326	-242 156	-250 144
Res före avskrivningar	27 657	38 836	16 358	54 328	61 494	63 962
Avskrivningar	-31 802	-36 203	-54 500	-36 742	-38 877	-38 822
Res före fin int/kost	-4 145	2 632	-38 142	17 586	22 617	25 140
Räntenetto	-4 665	-13 158	-17 426	-21 729	-20 442	-18 962
Res efter fin int/kost	-8 810	-10 526	-55 568	-4 143	2 175	6 178
Skatter			-1 232	-810		
Resultat efter skatt	-8 810	-10 526	-56 800	-4 953	2 175	6 178

Budgeterad resultaträkning för VA

	2023			2024	2025	2026
	ÖSVAB			ÖSVAB	ÖSVAB	ÖSVAB
	Utfall	Budget	Prognos T2	Budget	Budget	Budget
Brukningsavgifter	120 766	136 922	127 890	175 466	188 916	193 371
Periodiserade anläggningsavgifter	15 297	16 306	15 863	16 433	19 893	23 233
Externslam						
Avfall						
Övriga intäkter	4 959	4 847	5 957	5 081	4 187	4 187
Summa intäkter	141 022	158 075	149 709	196 980	212 995	220 790
Inköp	-11 843	-14 747	-23 428	-37 784	-48 852	-54 439
Rörelsekostnader	-57 590	-61 654	-59 162	-56 687	-55 362	-54 576
Personalkostnader	-45 365	-48 727	-50 620	-53 857	-54 335	-54 804
Summa rörelsekostnader	-114 798	-125 128	-133 210	-148 328	-158 548	-163 819
Res före avskrivningar	26 224	32 947	16 499	48 652	54 447	56 972
Avskrivningar	-29 551	-32 552	-52 000	-32 858	-34 559	-34 186
Res före fin int/kost	-3 327	395	-35 501	15 794	19 888	22 786
Räntenetto	-4 556	-11 797	-16 156	-19 526	-18 325	-17 095
Res efter fin int/kost	-7 883	-11 403	-51 656	-3 732	1 563	5 691
Skatter			-1 232	-810		
Resultat efter skatt	-7 883	-11 403	-52 888	-4 542	1 563	5 691

Budgeterad resultaträkning för Avfall

	2022	2023		2024	2025	2026
	ÖSVAB	ÖSVAB		ÖSVAB	ÖSVAB	ÖSVAB
	Utfall	Budget	Prognos T2	Budget	Budget	Budget
Externslam	13 003	14 703	14 703	15 928	16 406	16 899
Avfall	50 341	59 210	54 808	60 280	62 088	63 951
Övriga intäkter	4 808	5 880	5 341	12 467	12 160	12 467
Summa intäkter	68 152	79 793	74 853	88 675	90 655	93 316
Rörelsekostnader	-57 865	-62 110	-62 181	-67 350	-67 588	-69 934
Personalkostnader	-8 854	-11 794	-12 813	-15 649	-16 019	-16 392
Summa rörelsekostnader	-66 719	-73 904	-74 994	-82 998	-83 607	-86 325
Res före avskrivningar	1 433	5 889	-141	5 677	7 048	6 991
Avskrivningar	-2 251	-3 651	-2 500	-3 884	-4 318	-4 636
Res före fin int/kost	-818	2 238	-2 641	1 793	2 730	2 355
Räntenetto	-109	-1 361	-1 271	-2 203	-2 117	-1 867
Res efter fin int/kost	-927	877	-3 912	-410	613	487

INTÄKTER

Påverkan av taxestruktur

En taxeöversyn som ser över samtliga VA-taxor vad gäller taxestrukturer och verksamhetsområden görs årligen och kan påverka kommande taxejusteringar.

Brukningsavgifter - VA

Brukningsavgifterna är beräknade utifrån prognoser från debiteringsprogrammet med gällande taxa och en höjning med 29% för år för 2024, 5% för 2025 och 0% för 2026.

Prognoserna utgår från individuellt beräknad förbrukning per abonnent, enligt senaste mätaravläsning, med tillägg för tillkommande abonnenter under året.

Ökningen av brukningsintäkterna för 2024 blir 39,4 mkr jämfört budget 2023 och 54,7 mkr jämfört förra årets utfall.

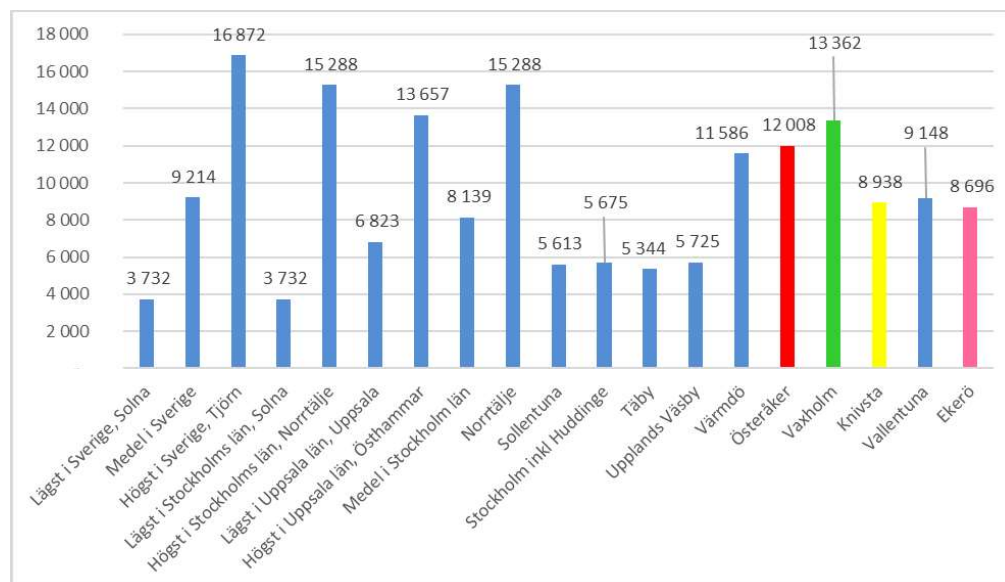
Brukningstaxehöjningen 2024

Höjningen av brukningstaxan på 29% behövs för att säkra likviditeten för 2024 och för att täcka kostnadsökningarna på 39,4 mkr. Orsak till ökningen framgår i nedanstående tabell.

Taxehöjning 2024	MKR	Taxehöjning %
Räntekostnader ÖVAR**	12,0	8,8%
Likviditet*	9,2	6,8%
Avskrivningar minskad med nedskrivning 6,4 mkr/år	0,5	0,4%
Resultatprognos sämre 2023, exkl nedskrivnig	5,1	3,8%
Personalkostnader, jmf b-23	5,1	3,8%
Skatter, inkl ÖVAR jmf T2, 2,1 mkr	3,0	2,2%
Ösvabs räntekostnader**	3,4	2,5%
Vatteninköp	1,1	0,8%
TOTALT	39,4	29,0%
* För att hamna på ett +/-0-resultat		
** Varav totalt räntor	15,4	11,3%

Jämförelse brukningstaxa Typhus A 2023

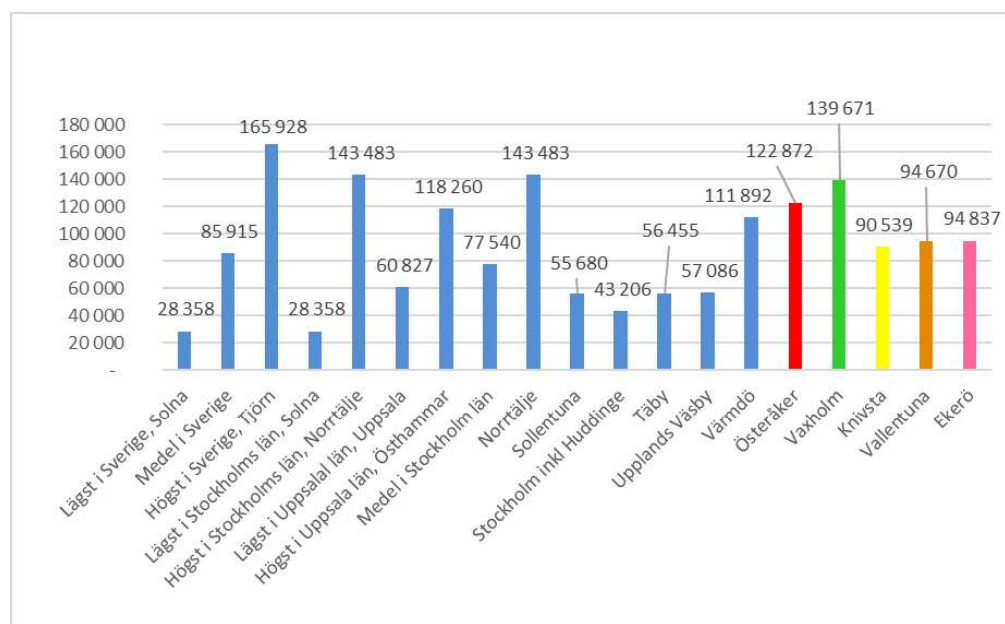
Jämförelse mellan högsta, lägsta, medel i Sverige, i Stockholms län, i Uppsala län samt grannkommuners brukningstaxa gällande år 2023.

Typhus A är en villa på 800 m² tomt som förbrukar 150 m³ vatten/år.

Jämförelse brukningstaxa Typhus B 2023

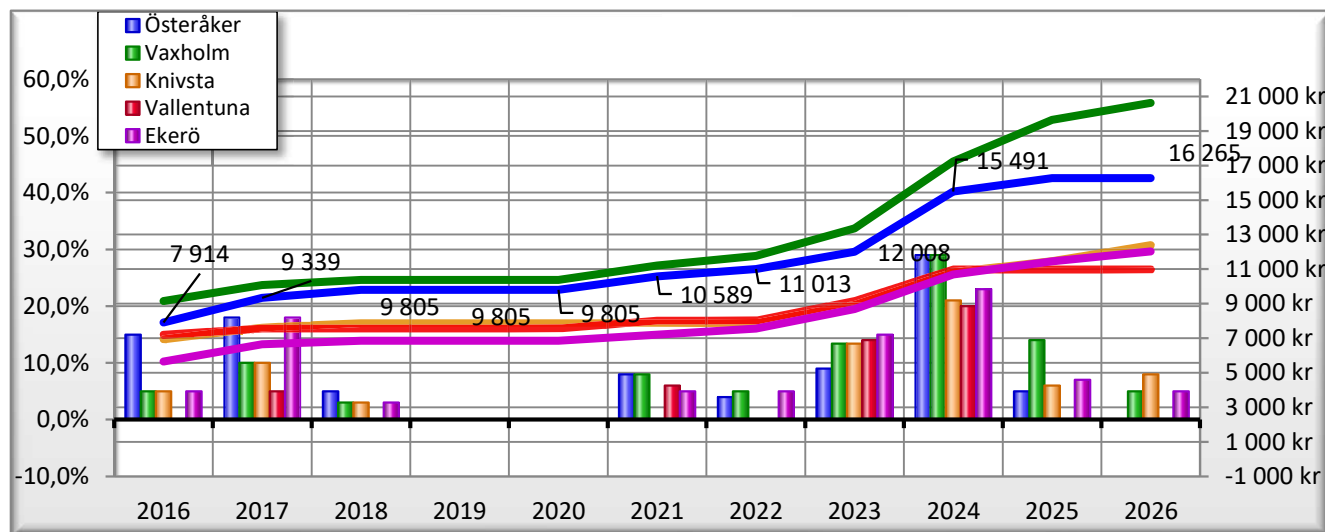
Jämförelse mellan högsta, lägsta, medel i Sverige, i Stockholms län, i Uppsala län samt grannkommuners brukningstaxa gällande år 2023.

Typhus B är ett flerbostadshus med 15 lägenheter och en tomt på 800 m² som förbrukar totalt 2000 m³ vatten/år.

Jämförelse brukningstaxa, Roslagsvatten

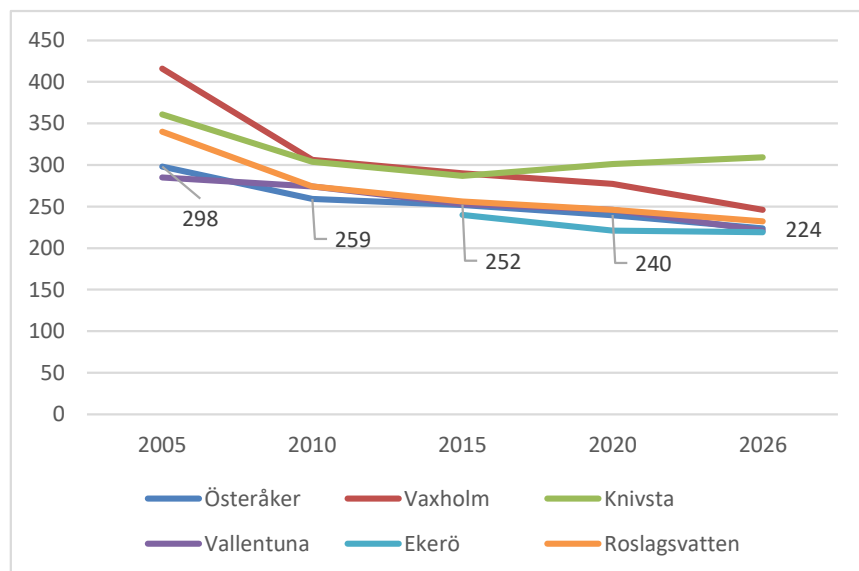
Förändring av bruksavgiften per år och taxa för typhus A i Roslagsvattens kommuner.

Höjningar av bruksavgifter per år och taxa för typhus A i Roslagsvattens kommuner.

Antal VA-abonnenter och förbrukning i Österåker

Antalet VA- abonnenter har ökat det senaste året med 165 (371) stycken till 10 0265. Genomsnittökningen de kommande 3 åren är 302 (371)/år.

Förbrukningen har tidigare år sjunkit i alla Roslagsvattens kommuner. Minskningen fortsätter, utom i Knivsta, där det ökar något.

Förbrukningen per abonnent 2024 - 2026 fortsätter att minska i Österåker.

Anläggningsavgifter - VA

Lägenhetsavgiften i anläggningstaxan höjdes under 2023 för att få finansiering för tillkommande abonnenter i ÖVAR. Någon ytterligare höjning är inte planerad under budgetperioden.

Anläggningsavgifterna periodiseras över 46 år från för att avspegla den ekonomiska livslängden för anläggningen intäkten härstammar ifrån.

Anläggningsavgifterna är sammanställda enligt investeringsportföljen och baseras på höjningen av anläggningstaxan för 2023. Men ingen ytterligare höjning för 2024 - 2026.

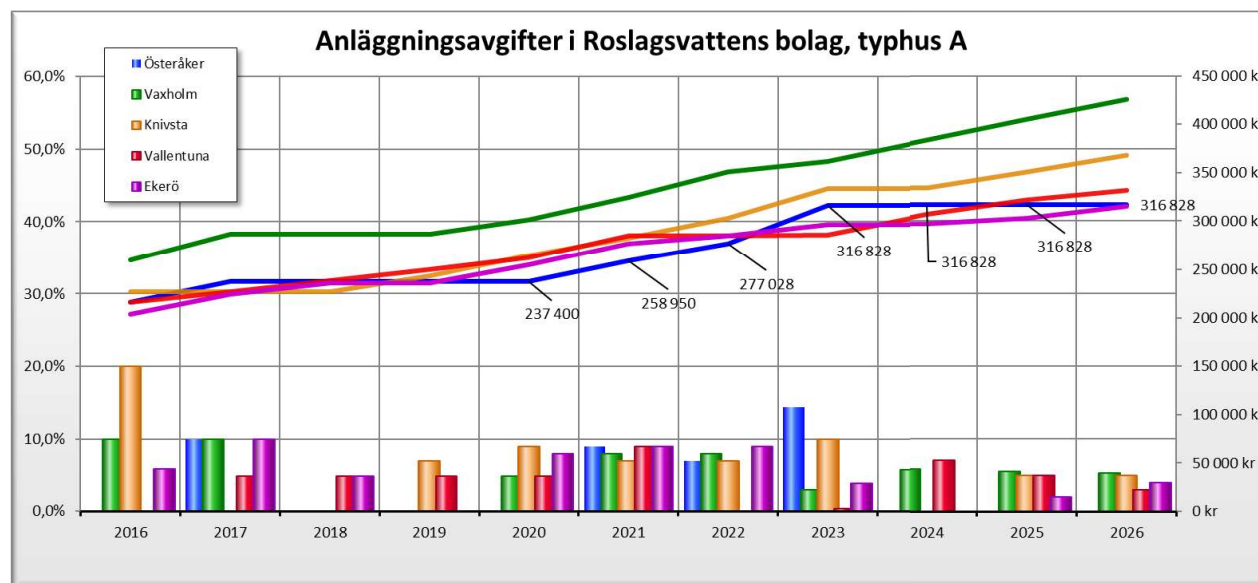
De största intäkterna för år 2024 står Ljusterö etapp 4 Västansjö med 10,9 mkr, Dp Haby-Äng och Kulle 2,5 mkr, Dp exploatering Bergahöjden 6,2 mkr och styckehus 5,2 mkr.

Totalt beräknas att fakturera 33,8 mkr för 2023. Den periodiserade intäkten blir 16,7 mkr för 2024.

Intäkter från fakturerade anläggningsavgifter periodiseras från och med år 2018 enligt:

År 1 10% för administrationskostnader

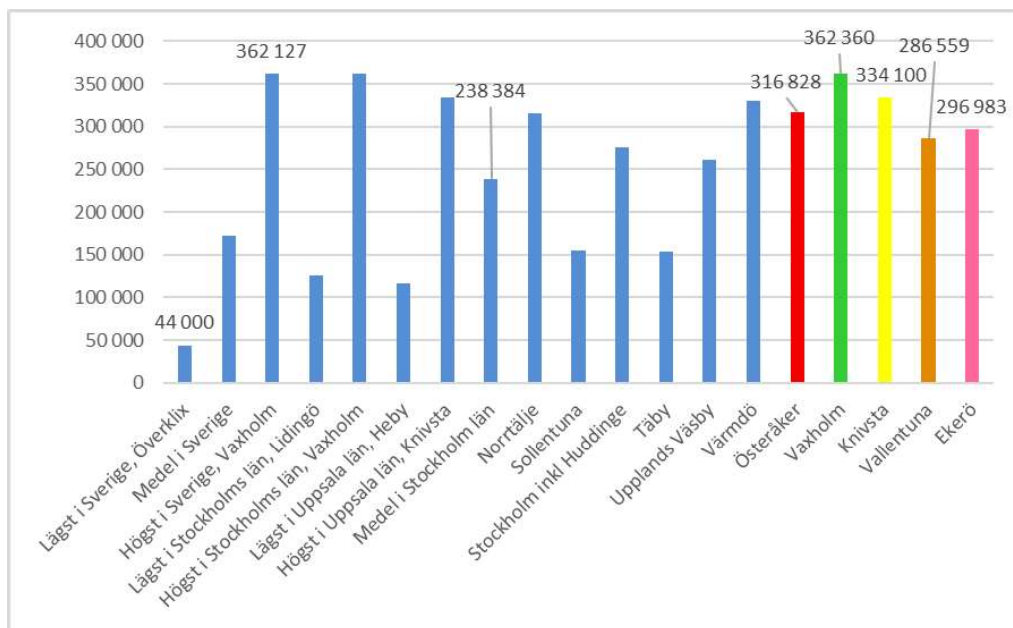
År 2-46 2% intäktsförs per år

Jämförelse av taxehöjningar och anläggningstaxa för Roslagsvattens kommuner år 2016 - 2026.

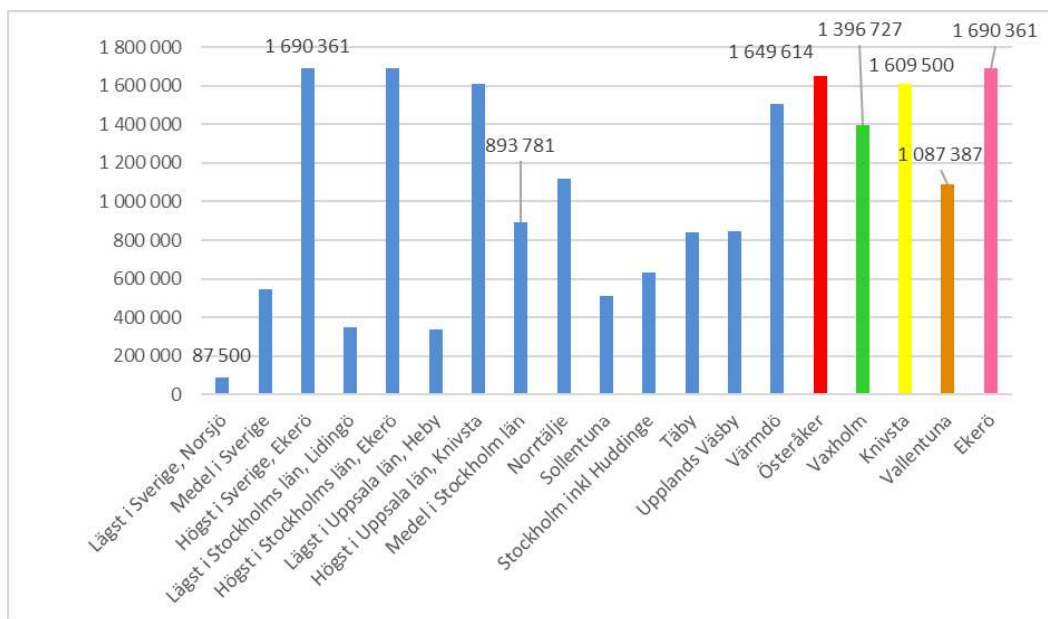
Jämförelse anläggningstaxa typhus A 2023

Jämförelse för typhus A mellan högsta, lägsta, medel i Sverige, i Stockholms län och Uppsala län, samt grannkommuners anläggningstaxa gällande år 2023.

Jämförelse anläggningstaxa typhus B 2023

Jämförelse för typhus B mellan högsta, lägsta, medel i Sverige, i Stockholms län och Uppsala län, samt grannkommuners anläggningstaxa gällande år 2023.

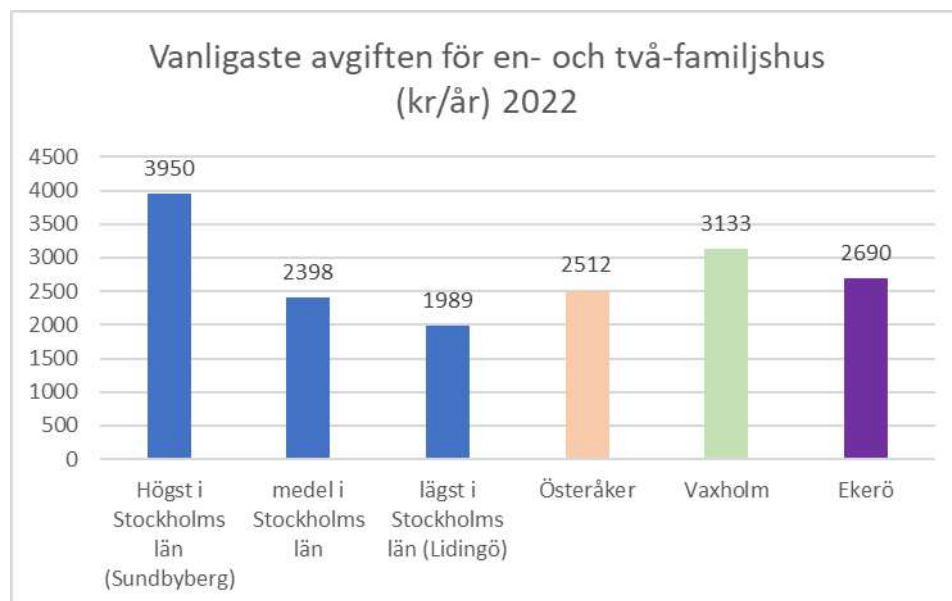
Externslam

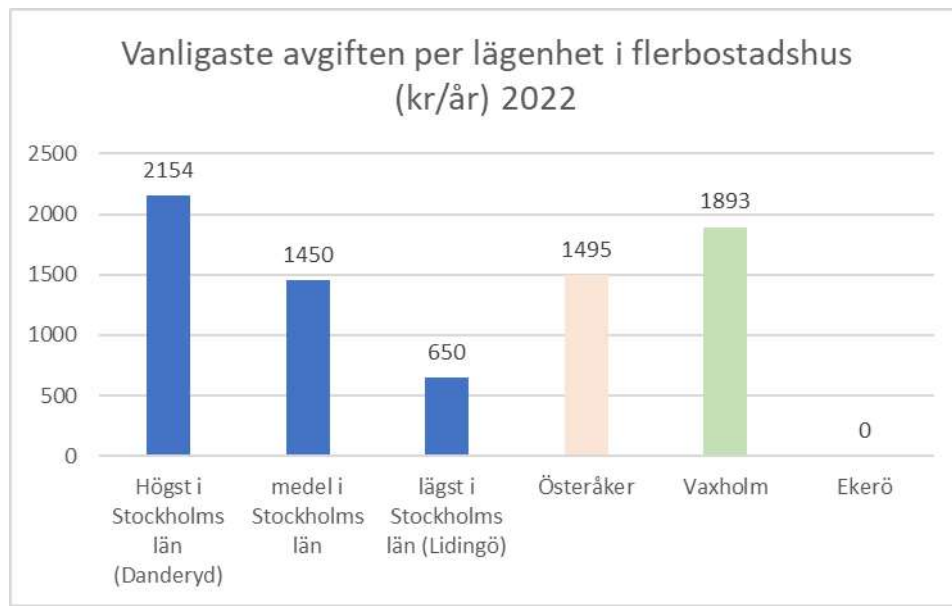
Beräkningen av intäkter för hämtning av slam från enskilda anläggningar utanför VA-verksamhetsområde är beräknade utifrån prognoser från debiteringsprogrammet. Intäkterna för nästa år beräknas bli 15,9 (14,7) mkr, med en höjning av taxan som ger en intäktsökning på 8%

Avfall

Avfallsintäkterna är beräknade utifrån prognoser från debiteringsprogrammet och med en höjning av taxan 2024 som ger en intäktsökning med 10%. Intäkterna för nästa år beräknas bli 60,3 (59,2) mkr.

Jämförelse avfallsavgift för en- och tvåfamiljshus och flerbostadshus jämfört billigast, medel och dyrast i Stockholms län gällande år 2022. Jämförelsen sammanställs av Avfall Sverige som samlar in taxorna från respektive kommun. I nya sammanställning kommer i april månad varje år.

Övriga intäkter (VA & Avfall)

Övriga intäkter för avfall beräknas bli 12,5 mkr 2024, 6,6 mkr mer än 2023. Nytt från 2024 är intäkter för förpackningsinsamlingen som beräknas till 6,8 mkr. Övriga avfallsintäkter är verksamhetsavfall som lämnas av företagare, samt materialsättning för exempelvis metall och trä som lämnas på Brännbacken.

Övriga intäkter för VA beräknas öka med 0,1 mkr jämfört budget och prognos för 2023. För dessa ökade intäkter finns även rörelsekostnader. De största posterna avser intäkter för kundservice till Täby och avfall Ekerö samt intäkter från bidrag till utbildningskostnader från Omställningsfonden för Mimer-projektet. Motsvarande kostnader för dessa intäkter finns under personal och rörelsekostnader.

Inköp

Här ingår inköp av vatten från Norrvatten samt inköp och underhåll av vattenmätare och läcksökning. Norrvatten debiterar 70 % av sina nettokostnader som fast avgift. En prisökning med 7%/år är inlagd från 2024. Allt vatten som passerar kommungränsen debiteras. Det odebiterbara vattnet inkluderar vår egen förbrukning till spolning och rengöring. Vatteninköpen är beräknade utifrån vattenförbrukningen för bruksavgifterna med tillägg av "andelen odebiterbart vatten".

Nytt från 2023 är att räntekostnader för Övar ingår här med 11,8 mkr för 2024. 17,3 mkr 2025 och 21,6 mkr för 2026.

OMKOSTNADER

Någon generell uppräknings har ej skett. Utan en analys av omvärldsläget har gjorts under våren och varje kostnadsslag är individuellt bedömt. Kostnader som ökat mycket är framför allt byggkostnader, el, kemikalier och räntor. Lägsta nödvändiga kostnad beaktas för alla kostnader.

Besparingar och omprioriteringar har gjorts i budgetförslaget av såväl rörelse- som personalkostnader. För att få ner kostnaderna, men med bibehållen kvalitet för att inte behöva höja brukningstaxan mer än absolut nödvändigt.

Nytt från 2024 är omkostnader för förpackningsinsamlingen på 6,8 mkr.

Rörelsekostnader

Rörelsekostnaderna har budgeterats 2024 för VA och Avfall med 124 (123,8) mkr.

Generellt ökar rörelsekostnaderna med ett par % per år pga. att VA-anläggningen blir större genom infrastrukturutbyggnaden, samt för att ökade miljökrav leder till ökade insatser i ledningsnät och reningsprocesser. Projekt Mimer har prioriterats och står för den största kostnadsökningen.

Nytt från 2024 är rörelsekostnader för förpackningsinsamlingen på 5,7 mkr.

Utbildningsbidrag på totalt 2 mkr kommer att ansökas från Omställningsfonden för 2024. För Österåkersvatten betyder det en intäkt på 0,9 mkr.

Kostnader för el, konsultarvoden, kemikalier och slamtömningar bedöms ligga på en något lägre nivå än 2022-2023.

Inga oförutsedda kostnader är budgeterade för perioden.

Rörelsekostnader för VA kommer att minska med 9%, 3,4 mkr jämfört budget 2023.

Rörelsekostnader för avfall beräknas bli ca 5,2 mkr högre 2024 jämfört budget 2023. Även personalkostnaderna ökar med 3,9 mkr då personal på ÅVC nu är anställd istället för som tidigare på entreprenad och blir då rörelsekostnader.

Personalkostnader

Löneökningar är budgeterade med 5 % från 1 april årligen. Nytt pensionsavtal från 2023 ökade pensionskostnaderna inkl särskild löneskatt med ett par %. Beredskapsersättning blir högre 2024 i och med nytt avtal. Budget för 2024 innehåller totalt 225 medarbetare. Då ingår personal på ÅVC som är nytt från april 2023 inklusive timanställda på ÅVC.

Nytt från 2024 är personalkostnader för förpackningsinsamlingen på 1,1 mkr.

Personalkostnaderna ökar pga. av att omständigheter i omvärlden förändras, vilket kräver specialistkunskap inom process, tillskottsvatten, juridik, digitalisering, automation, asset management och säkerhet. Dessa kostnader kan inte aktiveras. Även större insatser inom drift och underhåll ökar personalkostnaderna.

Personalomsättningen har minskat de senaste åren. Vi ser en ökad rörlighet på arbetsmarknaden men efterfrågan på ovanstående kompetenser är stor samtidigt som utbudet är litet och dessa marknadskrafter gör att lönekostnaderna har ökat något mer än löneökningarna. Samtidigt ökar rekryteringskostnaderna när fler rekryteringar genomförs.

Kostnader för kompetensutveckling ökar också i takt med att antalet anställda blir fler och nya medarbetare är i behov av branschspecifik kompetensutveckling. Utbildning under Corona-åren har varit minimal och kommer att bli större de kommande åren. Individuell personlig utbildningsplan är budgeterad på varje avdelnings omkostnader. Kostnader för "kravutbildningar" såsom heta arbeten, arbete på väg, BAS-P/U behöver förnyas ca vart 5:e år.

Personalkostnader fördelas per dotterbolag i förhållande till arbetad tid. För 2024 beräknas 46 (45) % belasta Österåkersvatten.

Avskrivningar

Avskrivningar på anläggningar görs enligt plan, med tillägg för nyanskaffning. Principerna för avskrivningar av reningsverk är beräknade enligt reglerna för K3. Materiella anläggningstillgångar skrivs av systematiskt över tillgångens bedömda nyttjandeperiod, 3 - 75 år.

Under 2023 köptes fastigheten där Margretelunds reningsverk står idag av ÖVAR AB för 23 mkr. En värdering som gjordes 2021 och enligt överenskommelse mellan Österåkers och Vaxholms kommuner.

Överskjutande värde 26,1 mkr skrevs ner under 2023. Avskrivningarna som nu ligger i ÖVAR AB faktureras till Österåkersvatten till 100% då det enbart är Österåker som nyttjar anläggningen idag. Avskrivningarna i ÖVAR för Margretelund uppgår till 3,1 mkr/år fram till och med år 2026, reningsverket är därefter helt avskrivet.

Totalt ökar avskrivningarna för Österåkersvatten med 0,3 mkr 2024, ökar med 1,7 mkr för 2025 och minskar med 0,3 mkr för 2026, i takt med utförda investeringar. Att avskrivningarna ligger kvar på nästan samma nivå 2026 beror på att vissa anläggningar är helt avskrivna 2025.

Räntekostnader

Österåkersvattens låneportfölj baseras helt på rörliga räntor enligt styrelsebeslut.

De rörliga lånen beräknas ha en genomsnittlig ränta på 4,2% för 2024, 3,7% för 2025 och 3,3% för 2026. Till räntekostnaderna tillkommer kommunal borgensavgift på 0,25%.

Kostnad för räntor och borgensavgift för beräknas bli 19,7 mkr 2024 vilket är en ökning på 13,3 mkr budget 2023. Det beror dels på höjda räntor som märks mycket då alla lån har rörligt ränta. Men det är också ett ökat lånebehov på 26,7 mkr för 2023. (gäller VA)

Amortering

1,0 mkr amorteras årligen på lånet för Återvinningscentralen på Brännbacken.

Överavskrivningar och ägartillskott

Överavskrivningar och ägartillskott finns som en reserv för resultatutjämnning över åren i bolaget. Ägartillskottet uppgår till 3,8 mkr och avser avfallsverksamheten.

Överavskrivningarna beräknas minska till 47,7 mkr till årsskiftet 2023/2024. Den stora minskningen beror på en nedskrivning av Margretelunds reningsverk på 27,1 mkr. År 2024 beräknas överavskrivningarna minska ytterligare till 43,5 mkr och år 2025 öka till 45,6 mkr och till årsskiftet 2026/2027 öka till 51,7 med detta budgetförslag.

Ackumulerade överavskrivningar per år i Mkr

ÅR	VA	Avfall	Totalt
2026	23,6	28,1	51,7
2025	17,9	27,7	45,6
2024	16,3	27,2	43,5
2023	20,9	26,9	47,7
2022	73,8	26,0	99,7

Österåkersvattens överavskrivningar kommer att variera med de negativa och positiva resultaten de kommande fyra åren.

Investeringar

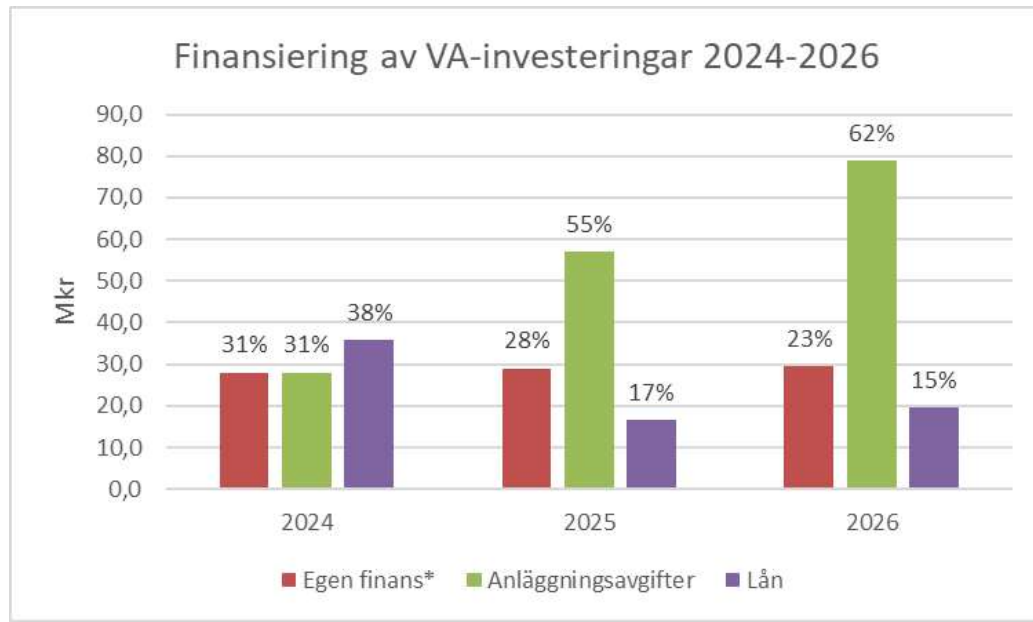
Investeringsförslaget för VA har genererats i samråd med kommunens planeringsavdelning och inom Roslagsvattens produktionsavdelning. Avfallsinvesteringarna har avdelningen för avfall och miljölogistik arbetat fram.

Prioriterade investeringar finns redovisade i verksamhetsplanen och uppgår till belopp enligt nedanstående tabell.

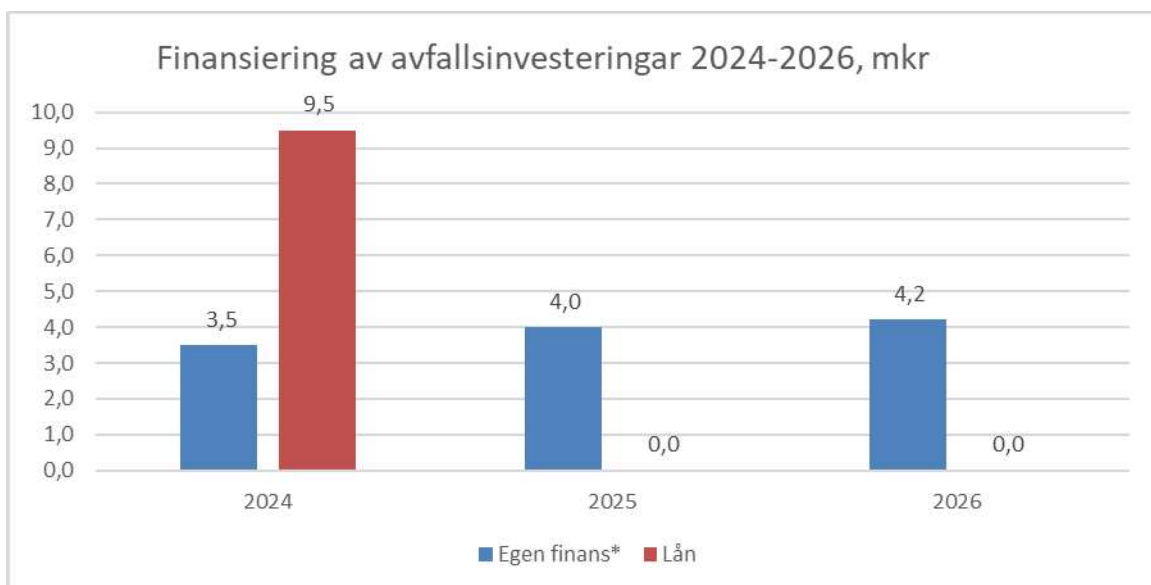
Planerade Investeringar 2024 - 2026, Mkr

	2024	2025	2026
VA	91,8	102,7	128,0
Avfall	12,9	1,7	5,3
Totalt	104,7	104,4	133,3

Investeringarna är finansierade till 100%, enligt nedanstående grafer.

*) Egen finansiering, anger utrymmet i brukningstaxan som finansierar reinvesteringarna.

*) Egen finansiering, anger utrymmet i avfallstaxan som finansierar reinvesteringarna.

Lån

VA

Investeringsförslaget finansieras med både egen finansiering och nya lån. Nya lån planeras för 2024 på 35,8 mkr, 2025 på 16,7 mkr och 2026 på 19,5 mkr. Inga nya borgensbeslut finns för aktuella investeringsprojekt.

AVFALL

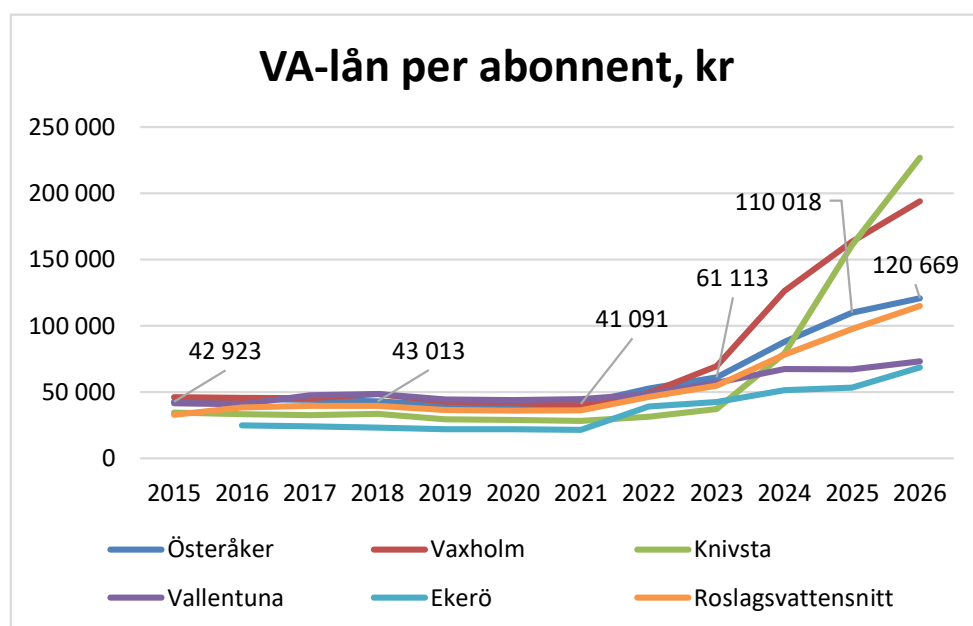
Investeringsförslaget finansieras med både egen finansiering och nya lån på 9,5 mkr 2024. Inget borgensbeslut för avfall finns.

Amortering är beräknad för lånet för utbyggnaden av Brännbackens Återvinningscentral med 1,0 mkr per år under 2024 - 2026.

Bolagets lån visas i tabellen nedan

ÅR	VA	Avfall	Totalt
2022	446 900	38 000	484 900
2023	424 900	44 800	469 700
2024	460 700	54 600	515 300
2025	477 400	53 600	531 000
2026	496 900	52 600	549 500

VA-lån per abonnent

VA-lån per abonnent kommer att öka de kommande åren, från ca 4 kkr år 2021 till ca 121 kkr år 2026.

Här ingår också Österåkersvattens del av lån för Övar.

Skatt

Från 2023 beräknas inte alla räntekostnader vara fullt ut avdragsgilla. Varför skattekostnad på 0,8 mkr har beräknats för 2024 och 1,2 mkr enligt prognos för 2023. Detta är nytt för Österåkersvatten.

Resultat

Resultatet för VA efter skatt beräknas bli -4,5 mkr för 2024, 1,6 mkr för 2025 och 5,7 mkr för 2026.

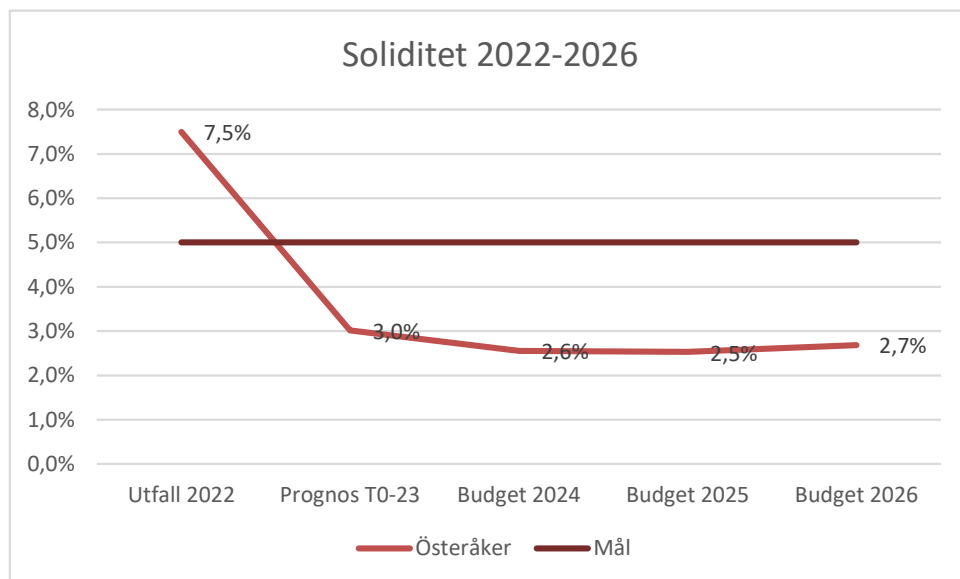
Resultatet för Avfall efter skatt beräknas bli -0,4 (0,9) mkr för 2024, 0,6 mkr för 2025 och 0,5 mkr för 2026.

Likviditet

Likviditeten för Österåkersvatten varierar över perioden. Beräknas minska med 30 mkr/år för 2024 - 2026. Likviditeten bedöms räcka med föreslagen taxehöjning av bruks- och avfallstaxan.

Soliditet

Soliditetsmålet har sänkts från 10% till 5%. Målet kommer inte att nås under perioden även om föreslagna taxeändringar genomförs. Med det här budgetförslaget kommer soliditeten att sjunka från 7,5% mer mot 2,5%.

Risker

För nedanstående risker finns inte någon reserv för oförutsedda kostnader budgeterat. Däremot finns överavskrivningar för att kunna kompensera för negativa resultat.

- Personal
 - Att löneökningarna blir högre än budgeterade.
 - Att aktivering av löner pga. ändrade förutsättningar gällande investeringar inte blir så stor som budgeterat, vilket gör att lönekostnaderna ökar i resultatet.
 - En het arbetsmarknad leder till brist på kompetens, kan ge tidsförskjutning i projektets genomförande och ökande personalkostnader.
- Kapitalkostnader/finansiering
 - Räntan ökar mer än budgeterat. En procents ökning (utöver de budgeterade) av räntorna betyder 5,0 mkr i ökade räntekostnader per år och motsvarar 3% taxeökning på brukningsavgifterna.
 - Att lån inte beviljas från kreditinstitut.
Att räntekoster inte är avdragsgilla fullt ut. Risken har ökat och beroende av avskrivningar och resultat under budgetperioden, samt om räntan stiger mer än budgeterat eller att borgensavgiften stiger. Många faktorer påverkar skattekostnaderna. Dessa har beräknats och finns med i budgetförslaget och i förslag till justering av brukningstaxan
- Omkostnader
 - Omvärldsläget gör att omkostnaderna ökar mer än vad som budgeterats.
 - Skatter och avgifter som bolaget inte har kunnat förutsäga. Energiskatter, deponiskatter mm.
 - Ändrade arbetsmiljökrav, miljökrav och säkerhetskrav som medför ökade kostnader.
 - El- och kemikalier, ökad förbrukning eller prisökningar som slår hårt mot resultatet. Svårigheter att få tag i kemikalier.
 - Klimatförändringar, skyfall, källaröversvämningar som leder till fler och dyra regresskostnader, samt ökande driftskostnader pga. förändrade underhållsplaner.
- Investeringar
 - Att byggkostnader ökar mer än budgeterat.
 - Att projekt med budgeterade intäkter från anläggningsavgifter inte blir av.
 - Att projekt byggs som inte finns med i budget, särskilt ofinansierade projekt.
- Taxor/Intäkter
 - Att kommunfullmäktige inte beviljar föreslagna taxehöjningar eller kommunal borgen och därmed tvingar bolaget att skjuta upp planerade investeringar och aktiviteter.

Möjligheter

- Personal

- Effektiviseringar i och med arbetet med RV 2.0. Topp 5 om 1,5 år.
- Kapitalkostnader/finansiering
 - Inkludera Kommuninvest vid upphandling av lån till låg ränta. Om Österåkers kommun blir medlemmar.
 - Räntenivån blir lägre än budgeterat
 - Överlikviditet möjliggör amortering
 - Skattefinansiering av delar av verksamheten, så som t ex delfinansiering av framtida avloppslösning.
 - Räntefria lån från kommunen.
 - Sänkt borgensavgift för lånen.
 - Att räntekostnader inte är avdragsgilla fullt ut. Risken har ökat och beroende av avskrivningar och resultat under budgetperioden, samt om räntan stiger mer än budgeterat eller att borgensavgiften stiger. Många faktorer påverkar skattekostnaderna. Dessa har beräknats och finns med i budgetförslaget och i förslag till justering av brukningstaxan.
- Omkostnader
 - Effektiviseringar i och med arbetet med RV 2.0. Topp 5 om 2,5 år.
 - Effektivare upphandlingar som ger lägre kostnader.
 - Energibesparande åtgärder.
- Investeringar
 - Effektivare upphandlingar som ger lägre kostnader.
- Taxor/Intäkter
 - Fler externa jobb som innebär ökade intäkter.
 - Att vattenförbrukningen ökar och att fler kunder än budgeterat ansluter.